

**Til studiekomiteen
Fra studiedirektøren**

Sakstype:	Vedtakssak
Møtedato:	20. mai 2010
Møte-/saksnr.	3-2010/ Sak 2
Notatdato:	11. mai 2010
Arkivsaksnr.:	2009/18238
Saksbehandlere:	Jonny Roar Sundnes (Studieavdelingen)

Universitetet i Oslos studiekvalitetsrapport for 2009

Henvisning til lovverk, plandokumenter og tidligere behandling i styret

- UiOs kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten
- UiOs studiekvalitetsplan for 2009
- NOKUTs kriterier for evaluering av universiteters og høgskolers kvalitetssikrings-system for utdanningsvirksomheten

Hovedproblemstillinger i saken

Ifølge NOKUTs kriterier for evaluering av universiteters og høgskolers kvalitetssikrings-system, skal institusjonene hvert år utarbeide en rapport om kvalitetsarbeidet til institusjonens styre. Rapporten skal gi en helhetlig og overordnet vurdering av studiekvaliteten ved institusjonen og oversikt over opplegg og tiltak i kvalitetsarbeidet.

Fakultetenes rapporter viser et jevnt og godt arbeid med studiekvalitet som gir grunnlag for tillit til studiekvaliteten ved UiO. Hovedelementene i systemet er robuste, men det er grunnlag for å vurdere samordningen av tiltak og metoder i kvalitetsarbeidet. Systemet er tilfredsstillende forankret, spesielt hos de administrativt ansatte aktørene, selv om kvalitetsarbeidet stadig kan synliggjøres bedre.

Fakultetene rapporterer årlig om studiekvalitet basert på rapporter fra enheter, programmer, tilsynssensor og andre data som fakultetet har tilgjengelig. Grunnlagsmaterialet skal også sørge for at tilbakemeldinger fra studentene inkluderes, og fakultetene har vært konsultert ved utarbeidelsen av innholdskravene for fakultetenes årsrapporter.

Studiekvalitetsrapporten er en overordnet analyse på institusjonsnivået, basert på fakultetenes rapporter og annen tilgjengelig informasjon. Mye av grunnlagsmaterialet er vanskelig å aggregere opp fra emne-, program- og fakultetsnivået på en meningsfull måte, dette gir føringer for hvordan de forskjellige kvalitetsaspektene kan behandles i rapporten.

Forslag til vedtak:

Studiekomiteen slutter seg til forslaget til studiekvalitetsrapport for 2009.

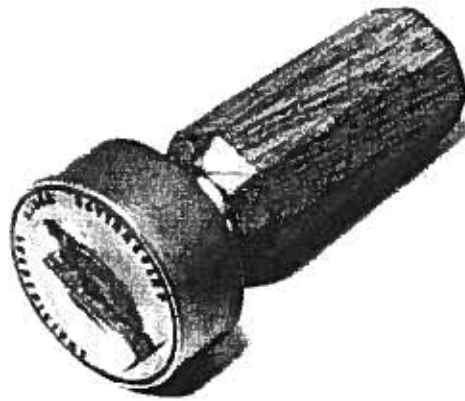
Monica Bakken
studiedirektør

Torbjørn Grønner
seksjonssjef

UNIVERSITETET I OSLO
UNIVERSITETSDIREKTØREN

UiOs studiekvalitetsrapport for 2009

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
Kvalitetssystemet i korte trekk	4
Inntakskvalitet	5
Søkertall og poenggrenser.....	5
Rekruttering	6
Rammekvalitet	7
Handlingsrom og bærekraftig finansiering	7
Varsling og innmeldte klager på læringsmiljøet	8
Førsteårsstudenten.....	9
Programkvalitet	9
Studieplanutvikling	9
Lærerutdanning	10
Internasjonalisering.....	10
Undervisningskvalitet	11
Resultatkvalitet	12
Studiepoengproduksjon totalt	12
Studiepoengproduksjon per student.....	14
Frafallsundersøkelsen	15
Uteksaminerte kandidater	15
Styringskvalitet	15

Innledning

UiO skal utdanne kandidater med fagkompetanse på høyt europeisk nivå og gi studentene et godt grunnlag for videre utvikling. Studentene skal få en aktuell og relevant utdanning, med best mulig undervisning og veiledning. UiO har alltid lagt vekt på å sikre og utvikle kvaliteten i studier og forskning, og med kvalitetssystemet blir dette arbeidet systematisert og synliggjort. Kvalitetssystemet er et verktøy for å nå disse målene.

Denne rapporten bygger på de årlige studiekvalitetsrapportene fra fakultetene og sentrene, i tillegg til annen tilgjengelig informasjon.¹ Fakultetenes rapporter bygger på rapporter fra enheter, programmer, tilsynssensorer og andre data som fakultetet har tilgjengelig. Grunnlagsmaterialet skal også sørge for at tilbakemeldinger fra studentene blir inkludert.

Fakultetenes rapporter viser et jevnt og godt arbeid med studiekvalitet som gir grunnlag for tillit til studiekvaliteten ved UiO. Hovedelementene i systemet er robuste, men det er grunnlag for å vurdere samordningen av tiltak og metoder i kvalitetsarbeidet. Enkelte av kjerneelementene i kvalitetssystemet trenger en oppdatering, jf. rapportens kapittel om styringskvalitet. Systemet er tilfredsstillende forankret, spesielt hos de administrativt ansatte aktørene, selv om kvalitetsarbeidet stadig kan synliggjøres bedre.

I 2009 har det vært et spesielt fokus på handlingsrom og bærekraftig finansiering av utdanningstilbudet ved UiO, og vi har inkludert dette temaet i rapportens kapitler om rammekvalitet og resultat-kvalitet.

Som i de foregående årene er rapporten strukturert rundt de seks hovedaspektene ved studiekvalitet: inntakskvalitet, rammekvalitet, programkvalitet, undervisningskvalitet, resultat-kvalitet og styringskvalitet. I år har vi i tillegg lagt inn en kort presentasjon av kvalitetssystemet og av kjerneelementene i studiekvalitetsarbeidet.

Tabell 1. Oversikt over studietilbudet. (Kilde: Studieavdelingen)

	2009
Bachelorprogram	49
Masterprogram (inkludert seks femårige masterprogram)	80
Profesjonsprogram ²	5
- Herav engelskspråklige gradsprogram ³	27
Videreutdanningstilbud	58
Årsenheter	17
Emner	cirka 4.000
- Herav engelskspråklige emner	cirka 800

¹ I år har alle fakultetene unntatt Det teologiske fakultet levert studiekvalitetsrapporter. I tillegg har Senter for utvikling og miljø levert studiekvalitetsrapport.

² Omfatter profesjonstudiene i medisin, psykologi (to programmer, gammel og ny ordning) og teologi (to programmer, treårig og seksårig løp).

³ Inkludert seks programmer med separate studieretninger på norsk og engelsk, samt en fellesgradsvariant.

Kvalitetssystemet i korte trekk

UiOs kvalitetssystem skal forbedre studietilbudet og forebygge kvalitetssvikt. Systemet omfatter hele utdanningsprosessen og alle nivåer i organisasjonen. Det skal framskaffe informasjon om studiekvaliteten som analyseres og viderefremmes til aktuelle ansvars- og ledelsesnivåer. Kunnskap om studietilbudet og om studiekvaliteten skal omsettes til handling med sikte på forbedring og utvikling.

Kvalitetssystemet omfatter alle prosesser som har betydning for studiekvaliteten, fra informasjon overfor søkere til avslutning av studiet. Ved kontinuerlig å prøve seg selv mot egne mål og ambisjoner, legger UiO opp til en målrettet innsats for kvalitetssikring og kvalitetsutvikling.

Universitetsstyret har det overordnede ansvaret for kvaliteten på studiene ved UiO, mens utøvelsen av kvalitetsarbeidet er lagt til fakultetene, instituttene og programmene. Av praktiske årsaker håndterer Studieavdelingen rapportering knyttet til kvalitetsarbeidet for utdanninger på bachelor- og masternivå, mens Forskningsadministrativ avdeling håndterer rapportering knyttet til utdanning på ph.d.-nivået.

Tabell 2. Oversikt over kjerneelementene i kvalitetssystemet på bachelor- og masternivå.

Tiltak	Frekvens	Oppgaver	Ansvar
Underveisevaluering av emner	Hver gang emnet tilbys	Deltakerevaluering	Emneansvarlig/ instituttleder
Periodisk evaluering av emner	Første og andre gang emnet tilbys, deretter jevnlig	Deltakerevaluering, oppsummering av gjennomføringsdata og samlet vurdering	Emneansvarlig/ instituttleder
Årlig evaluering av program	Årlig	Deltakerevaluering, oppsummering av gjennomføringsdata og samlet vurdering	Programledelse/ fakultet
Periodisk evaluering av program	Minst hvert 4. år	Egenvurdering og ekstern evaluering, med anbefaling om videre drift	Programledelse/ fakultet
Tilsynssensor	Årlig/rotasjon	Tilsyn med eksamen og sensur	Tilsynssensor/ instituttleder
Studenttilfredshetsundersøkelse	Jevnlig	Institusjonsomfattende evaluering av læringsmiljø og studenttilfredshet	Studieavdelingen
Samlet evaluering av studiekvaliteten	Årlig	Studiekvalitetsplan, egenvurdering og årlig rapportering	Institutt, fakultet og sentralt nivå

Inntakskvalitet

Med inntakskvalitet siktes det til studentens forkunnskaper og forutsetninger når de begynner på et studium ved UiO.

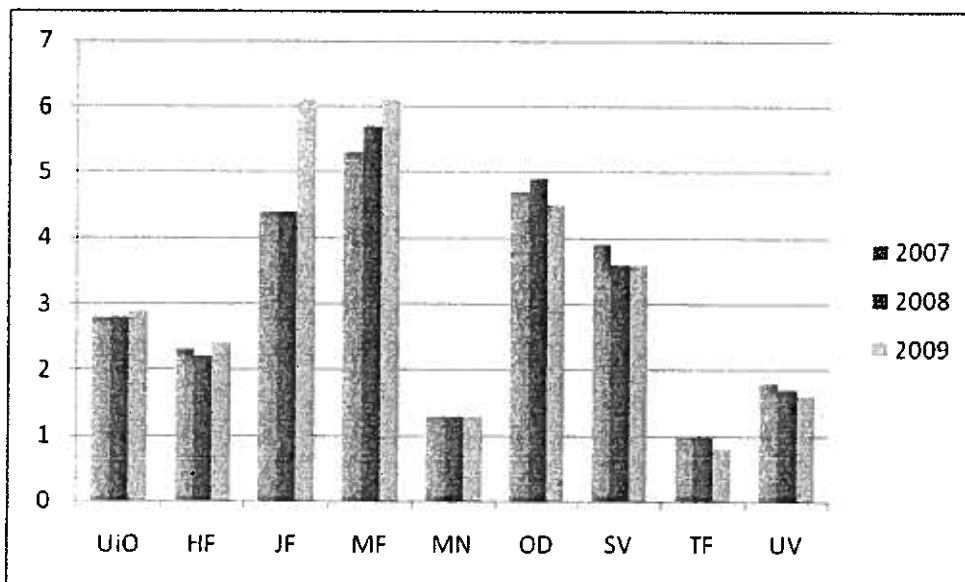
I dette kapittelet har fakultetene blitt spurt om kommentarer til antall førsteprioritetssøkere til grunnutdanninger ved fakultetet og til eventuelle endringer i søkertall og poenggrenser. Fakultetene har for første gang også blitt spurt om kommentarer til søknads- og opptakstall for 1-2-årige mastergradsstudier. Fakultetene har i tillegg kommentert rekrutteringsarbeidet, inkludert arbeidet med rekruttering av studenter med minoritetsbakgrunn.

Fakultetene har analysert inntakskvaliteten for perioden på bakgrunn av søkerstatistikk. Selv om søkertall og poenggrenser hovedsakelig reflekterer et studietilbuds popularitet, antar vi at de kan fungere som en indikator for de forutsetningene de nye studentene har når de begynner på et studium ved UiO. Opptaksdata er foreløpig den eneste måten vi har for å måle studentenes forkunnskaper når de begynner ved UiO, selv om det måler bare en begrenset del av studentenes totale studieforutsetninger fra tidligere utdanning og praksis.

Søkertall og poenggrenser

UiO hadde i 2009 totalt 16 552 førsteprioritetssøkere til grunnutdanningene via Samordna opptak, en økning på 4,6 prosent fra 2008. Antallet førsteprioritetssøkere til UiO har holdt seg stabilt høyt over tid, men økte i 2009 etter en mindre nedgang foregående år til det høyeste søkertallet siden 2006. UiO hadde i gjennomsnitt 2,86 søkere per studieplass i 2009, et tall som er over landsgjennomsnittet og høyest av universitetene. Økningen i søkertallene nasjonalt ble knyttet til høyere arbeidsløshet og økonomiske nedgangstider.

Tabell 3. Førsteprioritetssøkere pr studieplass til grunnutdanningene. (Kilde: Samordna opptak)

Slik tabellen viser var det forholdsvis stor konkurranse om studieplassene ved grunnutdanningene ved flere av fakultetene ved UiO.⁴ Alle fakultetene, med unntak av OD, UV og TF, hadde en økning i antallet førsteprioritetssøkere i 2009, men det var store interne variasjoner mellom studieprogrammene. Lave søkertall ved UV skyldtes i hovedsak en større nedgang i antallet førsteprioritetssøkere til lektorprogrammet. Samlet sett økte MF mest, med 7,8 prosent flere førsteprioritetssøkere i 2009 enn 2008. Deretter fulgte HF (+7,3 prosent) og SV (+6,6 prosent), som begge økte etter en nedgang i søkertallene året før. MN fortsatte den positive utviklingen fra 2008 med en økning på 6 prosent. Hardest konkurranse var det på JF og MF, som hver hadde 6,1 førsteprioritetssøkere per studieplass i 2009. TF hadde samlet sett minst konkurranse om studieplassene.

UiOs mål er å fylle studieplassene med dyktige og motiverte søkere. Søkertall og poenggrenser kan brukes som indikatorer for endringer i inntakskvaliteten, men gir ikke alene et fullverdig bilde av status. Poenggrensene for grunnutdanningene i 2009 var i mange tilfeller noe lavere enn poenggrensene de seneste årene, grunnet endringer i opptaksregelverket i forbindelse med innføringen av Kunnskapsløftet og ny forskrift om opptak til høyere utdanning. Videre tyder tilbakemeldingene fra fakultetene på at studieprogrammene som i 2009 ga tilbud til alle studiekvalifiserte, jevnt over hadde godt kvalifiserte søkere. Flere av disse studieprogrammene hadde kompetansekrav eller anbefalte forkunnskaper utover generell studiekompetanse, og ved mange av programmene med lave eller ingen poenggrenser er medianen relativt høy.⁵ Konklusjonen er at poenggrenser, medianer og søkertall ved UiO har holdt seg på et stabilt høyt nivå de seneste årene.

Når det gjelder opptak til 1- og 2-årige masterutdanninger og andre studier på høyere nivå, melder fakultetene om jevnt over tilfredsstillende søkertall og inntakskvalitet. De fleste så en økning i søkertallene i 2009, da et antatt trangere arbeidsmarked ser ut til å ha bidratt til at flere valgte å forlenge studiene sine. Noen enheter melder at det særlig er de engelskspråklige masterprogrammene som har et høyt antall søkere per studieplass. Det er for øvrig verdt å merke at selv om det var en nedgang i antall søkere til lektorprogrammet i 2009, var søkingen til praktisk-pedagogisk utdanning svært god.

Rekruttering

Alle fakultetene omfattes av sentralt initierte rekrutteringstiltak som rettes mot hele UiOs studieportefølje, med et hovedfokus på grunnutdanningene. Enhetene trekker særlig frem utdanningsmesser, skolebesøk, UiOs nettsider og skriftlig informasjonsmaterieell som viktige her. I tillegg finnes det lokale tiltak ved noen av fakultetene, spesielt ved de enhetene som ønsker å øke søkertall og inntakskvalitet, eller som ønsker en bredere sammensatt studentmasse. Det kan være vanskelig å måle effekten av enkelttiltak, men blant de konkrete tiltakene fra perioden som synes spesielt vellykket, er MNs videreføring av en omfattende satsing på rekruttering til realfag.

---

⁴ Grunnutdanningene ved UiO er adgangsregulerte. Dersom det er flere kvalifiserte søkere enn antall studieplasser, må søkerne konkurrere om plassene.

⁵ Medianen av konkurransepoengene til søkerne som fikk tilbud ved studieprogrammet.

Tall fra Mangfold i Fokus i Akademia (MiFA) viser at andel og antall minoritetsstudenter ved UiO øker gradvis fra år til år. I 2009 hadde 12,2 prosent av studentene minoritetsbakgrunn⁶, og andelen øker ved fakulteter der denne gruppen tradisjonelt har vært underrepresentert. Dette gjelder UV, SV, HF og JF. JF samarbeider godt med Juristforeningen om mottak av nye studenter, og det legges vekt på at fadderuken skal inkludere alle grupper. SV har gjennom sin handlingsplan for rekruttering satt i gang en egen skolebesøksordning blant annet for å rekruttere flere studenter med minoritetsbakgrunn til samfunnsfaglige studier, i tillegg til flere mannlige studenter.

OD, MN og MF topper imidlertid fortsatt minoritetsstatistikken ved UiO med henholdsvis 21, 15 og 12 prosent. OD og MF har derfor ikke satt i gang tiltak for å rekruttere studenter fra denne gruppen. MN har samarbeidet noe med MiFA og blant annet deltatt på en utdanningsmesse for voksne innvandrere.

Rammekvalitet

Med rammekvalitet siktes det til kvaliteten på det ressursgrunnlaget en utdanning rår over og omfatter det helhetlige læringsmiljøet, materielle og ikke- materielle ressurser.

Fakultene har rapportert om hvordan det nye varslingsystemet fra 2008 fungerer, samt om antall mottatte varslings- og klagesaker på læringsmiljøet. Fakultetene er videre spurt om arbeidet med læringsmiljøkontakter og med informasjon om studentenes klage- og varslingsmuligheter. Til slutt har fakultetene fått anledning til å kommentere arbeidet med å sikre et faglig fokus ved studiestart og arbeidet med videreutvikling av studentveiledningen.

Læringsmiljøprisen for 2009 gikk til Den internasjonale sommerskolen ved UiO. Sommerskolen gjennomføres i løpet av seks sommeruker med i overkant av 500 studenter fra rundt 90 land. Priskomiteen trekker blant annet fram organiseringen av det sosiale miljøet som en sannsynlig nøkkel til sommerskolens suksess. Studentene bor, studerer og tilbringer fritiden sammen i en kort periode, og sommerskolen har tatt godt vare på denne muligheten til å skape et helhetlig og samlende læringsmiljø.

Handlingsrom og bærekraftig finansiering

UiO har i 2009 hatt diskusjoner og forberedt tiltak for å skape et handlingsrom som kan sikre og styrke kvaliteten i utdanningen. Bærekraftig finansiering av utdanningstilbudet er en nøkkel til dette. UiO startet derfor forberedelser til en gjennomgang av studietilbudet med et kritisk blikk på høye kostnader som ikke kan begrunnes i faglig relevans eller nasjonalt ansvar for et fagområde.

Diskrepansen mellom antallet studieplasser i Kunnskapsdepartementets basisbevilgning og det mye større antallet produserte 60-studiepoengsenheter er en stor utfordring, jf. kapittelet om resultat kvalitet. Som et grep for å bedre studiekvaliteten, har UiO gjennom flere år

---

⁶ Minoritetsstudenter er i denne sammenheng studenter som oppgir at de selv eller begge foreldrene er født utenfor Norden.

iverksatt tiltak for å sikre balanse mellom finansierte studieplasser og studiepoengproduksjon. UiO har blant annet redusert antall studieplasser ved masterprogrammet i rettsvitenskap og redusert overbooking generelt. Det er vesentlig for UiO å videreføre denne strategien for å sikre bedre studiekvalitet, til tross for at det forventes økt vekst i studenttilstrømmingen de kommende årene.

Flere tverrfakultære studieprogram melder om problemer med bruk av forelesere, seminarledere, veiledere og sensorer på tvers av enhetene. Dette har blitt spesielt utfordrende etter oppsigelsen av særavtalen, fordi det ikke lenger mulig å lønne ansatte ekstra for undervisningsoppdrag utover arbeidsplikten på egen eller andre enheter. SV eier flest tverrfaglige studieprogram ved UiO, og har derfor fått i oppdrag å lede en arbeidsgruppe som skal foreslå løsninger for å sikre at emner og programmer som krever kompetanse fra andre fagmiljøer får tilstrekkelig kvalifiserte ressurser. Arbeidsgruppen vil være ferdig i juni 2010.

Varsling og innmeldte klager på læringsmiljøet

Fakultetene rapporterer at klage og varslingssystemet fungerer bra, men at det er rom for forbedringer. Totalt er det innrapportert 2 varslingssaker og 41 klagesaker på læringsmiljøet i 2009, hvorav 34 av disse er av teknisk art. De 7 andre klagene er knyttet til forhold rundt undervisning, veiledning eller eksamenssituasjonen.

Totalt sett er dette lave tall, selv om det er en fare for underrapportering. Enkelte store fakulteter har rapportert at de verken har mottatt varslinger eller klager på læringsmiljøet i 2009. Til neste års rapportering bør det vurderes en presisering av spørsmålstillingene ved at også muntlige klager/varsel, samt antall henvendelser av anonym art rapporteres. Det kan også synes som om det er ulike måter å skille mellom en klage og varslingssak. Vi har lagt vekt på at terskelen for innmelding skal være lav, og har derfor lagt opp til innmelding i flere kanaler. Systemene er imidlertid nye, og det er nødvendig med mer opplæring i rapporteringsrutiner og informasjon om hvem som er rapporteringsansvarlig i ulike saker.

Den viktigste årsaksforklaringen til de lave tallene er at de fleste tilbakemeldinger på læringsmiljøet løses lokalt, på lavest mulig nivå og direkte i samtaler mellom studenter og ansatte. Dette er i tråd med intensjonen ved innføringen av klage-, avvik- og varslingssystemene. I tillegg gir studentevalueringer en mulighet for å fange opp klager i forhold til det fysiske og psykososiale læringsmiljøet. Disse kanalene ble ansett av fakultetene som verdifulle for å kunne gjøre korrigeringer.

Alle fakulteter har opprettet læringsmiljøkontakter. I tillegg spiller de lokale arbeidsmiljøutvalgene, HMS-koordinatorer, studentutvalg og tillitsvalgte viktige roller ved flere fakulteter. Informasjon om klage- og varslingssystemet er i stor grad tilgjengelig på fakultetenes hjemmesider og i noen grad på institutt-/programnivå. Ved overgang til ny UiO-web vil flere fakulteter gjennomgå informasjonen sin med tanke på å gjøre den mer tilgjengelig. Fokus på dette området er derfor vesentlig økt gjennom det siste året.

Førsteårsstudenten

UiO har i 2009 opprettholdt fokuset på førsteårsstudentene. Studentenes første møte med universitetet skal være et faglig møte, og ikke bare et sosialt. Studentmottaket og oppfølgingen av de nye studentene skal bidra til integrering i studiemiljøet faglig og sosialt, samt motvirke frafall. Dette flerårige arbeidet ble videreført i 2009. Særlig MN fakultet har videreutviklet mottaket i faglig retning.

Fadderordningen står for store deler av mottaket av nye studenter. Administreringen av Fadderordningen ble i 2009 flyttet fra SiO/Studentliv til Studieavdelingen. Dette medførte at mye av planleggingstiden i 2009 ble brukt på å tilpasse Fadderordningen i den interne organisasjonsstrukturen. Fadderordningen er nå i større grad integrert i det ordinære studie-startsarbeidet, men ledes fortsatt av et fadderordningsutvalg på tre studenter. Selv om alle fadderordningens arrangementer er rusfrie, hadde de i 2009 et samarbeid med Velferdstinget om rusfrie tiltak på kveldstid. Dette tiltaket hadde svært liten oppslutning. Videreutviklingen av mottaket av nye studenter fortsetter i 2010.

Programkvalitet

Med programkvalitet siktes det til kvalitet i studieplanen og organiseringen av læringsarbeidet. En studieplan omfatter både programplan og emnebeskrivelser.

Fakultetene har rapportert status for arbeidet med utvikling av studieplaner og tydeliggjøring av læringsutbytte for studiene ved fakultetet. De har også kommentert antallet inn- og utreisende studenter, utviklingen av det internasjonale aspektet i utdanningene og arbeidet med å øke andelen undervisning på engelsk.

Studieplanutvikling

Fakultetene gjorde i 2008 svært mye arbeid knyttet til utvikling av studieplaner og tydeliggjøring av læringsutbytte, og arbeidet i 2009 har vært mer preget av det kontinuerlige vedlikeholdet og den jevne oppdateringen av studieplanene. Studieavdelingen forbereder en felles prosess knyttet til det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket, der vi i størst mulig grad vil ta i bruk eksisterende prosesser og støtteapparat for utvikling av studietilbudet.

Også i 2009 fortsatte arbeidet med gjennomføring av de faglige prioriteringene. Gjennom prosessen for faglig prioritering har fakultetene, museene og sentrene identifisert sine sterke fagmiljøer og fagområder med utviklingspotensial. Med det som utgangspunkt har fakultetene vedtatt langsiktige prioriteringer for sin faglige virksomhet. Ett eksempel på omleggingen i kjølvannet av prosess faglige prioriteringer finner vi på HF, som allerede har omstrukturert deler av porteføljen sin på bachelornivå og blant annet etablert årsheter til avlastning for enkelte bachelorprogram.

Et tema som har fått større fokus i 2009 er spesialistutdanningene i medisin og odontologi, spesielt forholdet mellom spesialistutdanning og master- og ph.d.-utdanning. Spesialistutdanningene nærmer seg de strukturerte utdanningene i universitetets øvrige portefølje, og

det har vært arbeidet med regelverk for og finansiering av spesialistutdanningene. Det pågår for tiden et arbeid med etablering av kombinert spesialist- og doktorgradsutdanning i odontologi og med overføring av deler av Den norske legeforenings kursportefølje til UiO.

Dannelsesutvalget for høyere utdanning leverte innstillingen sin i juni 2009. Utvalget ble nedsatt av enkeltinstitusjoner i UH-sektoren, og formulerte selv mandatet sitt. Utvalget har blant annet arbeidet med ivaretagelse av akademisk dannelse, kjennetegn ved en helhetlig etisk og vitenskapelig standard innenfor høyere utdanning, formidling av institusjonenes grunnverdier og institusjonenes ansvar for samfunnsbygging og demokratisk dannelse. Utvalgets ambisjon var å stimulere til debatt, og ved UiO har innstillingen blant annet blitt behandlet i studiekomiteen og i dekanmøtet.

Lærerutdanning

UiO arbeider for å styrke egen lærerutdanning og kontakten med skolesektoren. Våren 2009 ble UiOs lektorprogram revidert med sikte på å gi programmet en strammere og tydeligere profesjonsprofil. Den organisatoriske strukturen rundt programmet er justert, studietilbudet innenfor programmet er konsentrert, programmet skal kobles tettere til praksisfeltet og masternivået i programmet skal utredes nærmere. På bakgrunn av samfunnets behov for rekruttering til lektoryrket de nærmeste årene, skal revisjonen særlig styrke utdanningen innen realfag og nordisk. Samlet sett er det også et behov for å sikre at uteksaminerte kandidater i høyere grad enn hittil velger fagkombinasjoner som svarer til skolens behov.

UiO deltar også i arbeidet med å styrke grunnskolelærerutdanningen. Gjennom samarbeidet i Universitetsalliansen har det blitt opprettet en arbeidsgruppe for å vurdere og etablere femårige løp for grunnskolelærerutdanning. Et masterprogram i lesing og skriving i skolen er utviklet, og starter opp høsten 2010. Andre fagmiljøer er kontaktet, og det arbeides for at både samfunnsfag, humaniora og naturfagsmiljøene skal involveres i etablering av masterprogram for grunnskolelærerutdanningen.

Internasjonalisering

I fakultetenes årsrapporter for 2009 ser man at det fortsatt arbeides målrettet med å spisse kompetansen og heve nivået på internasjonaliseringsarbeidet. Fakultetene rapporterer at tallene på innreisende studenter jevnt over øker, mens tallene på utreisende studenter ser ut til å ha flatet ut.

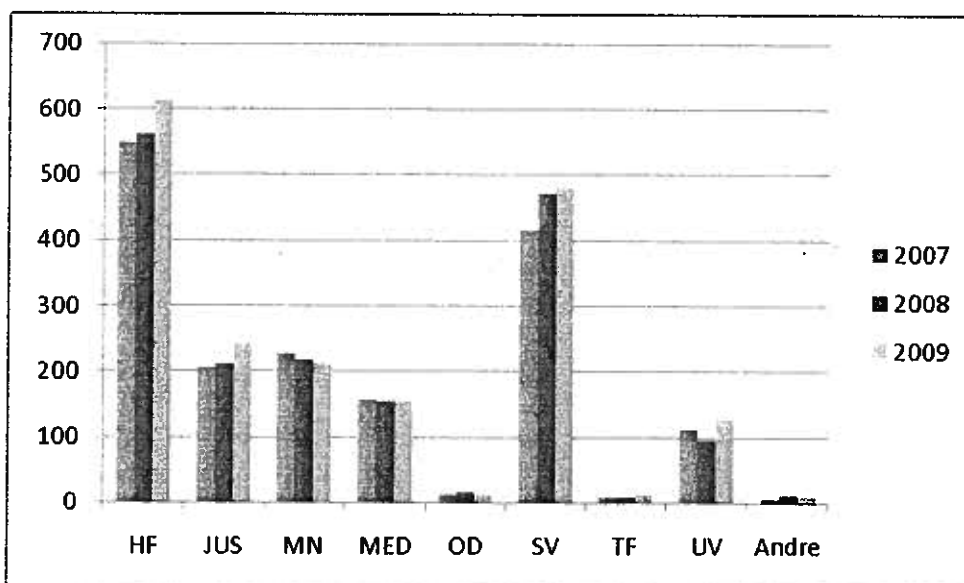
Flere av fakultetene nevner gode tiltak som er igangsatt for å øke studentmobiliteten og bedre kvaliteten på internasjonaliseringsfeltet. Herunder kan man spesielt nevne at HFs internasjonaliseringsår, som ble avsluttet med en vernissasje i 2009, har ført til mange konkrete forslag til tiltak som skal videreutvikles og settes i verk i tiden fremover. Mange fakulteter ser nytten av å organisere egne nettverk for studieadministratører som jobber med internasjonalisering. Det medisinske fakultet har opprettet en egen internasjonal seksjon for å sikre bedre koordinering på feltet. Flere fakulteter og institutter har i tillegg utarbeidet egne strategiske planer på feltet.

Arbeidet med å øke kvaliteten på avtaleporteføljen har fortsatt vært i fokus i 2009, noe som har ført til flere nye partnere, samtidig som det har ført til terminering av avtaler som har stått ubenyttet over tid. Fakultetene har også hatt stor fokus på ulike former for informasjonsarbeid rettet både mot egne utreisende studenter og mot innreisende studenter.

Selv om de fleste fakultetene arbeider mer målbevisst enn tidligere, nevner flere at det fortsatt gjenstår mye som bør tas tak i. Mange nevner spesielt at de ønsker å kunne tilby flere kurs på engelsk, særlig på bachelornivå. Det er også en ulempe at kurstilbudene på andre fremmedspråk ikke blir markedsført bedre. Flere fakulteter og institutter har nå tilrettelagt for utveksling til faglig kvalitetssikrede partnerinstitusjoner i anbefalte semestre, men dette er noe man med fordel kan arbeide videre med.

Internasjonalisering er et viktig aspekt i den nylig vedtatte strategiske planen for perioden 2010 til 2020, og feltet vil bli ytterligere løftet ved at man nå skal utarbeide en egen strategi for internasjonalisering. Denne planen skal være ferdig i løpet av 2010 og vil ha betydning for fakultetenes videre arbeid på feltet.

Tabell 4. Antall inn- og utreisende utvekslingsstudenter fordelt på fakultet. (Kilde: Databasen for høyere utdanning)

Undervisningskvalitet

Med undervisningskvalitet siktes det til kvaliteten på undervisning og veiledning slik at studentenes læringsutbytte blir best mulig.

I dette kapitlet har fakultetene gitt tilbakemeldinger om spesielt nyttige eller vellykkede tiltak knyttet til utvikling av god undervisning. Mange oppfatter dette som selve kjernen i studiekvalitetsbegrepet, og fakultetsrapportene tyder på at det arbeides jevnt og godt med dette kvalitetsaspektet.

Det er vanskelig å aggregere informasjon om undervisningskvalitet opp til institusjonsnivået, siden hovedansvaret er lagt til de laveste nivåene i organisasjonen. Kvalitetssystemet gir mekanismer for sikring av undervisningskvaliteten, og fordelingen av roller og ansvar viser hvem som skal gjennomføre og følge opp evalueringene. Funnene fra evalueringene håndteres lokalt, enten underveis i gjennomføringen av et emne eller gjennom revisjoner i etterkant.

Fakultetene har gitt mange gode eksempler på tiltak for utvikling av god undervisningskvalitet, blant annet fokus på masterveiledning (JUS, HF og SV), gruble- og snublegrupper for dem som trenger ekstra utfordringer eller ekstra hjelp (MN), kåring av "årets foreleser" (SV), pris for fremragende undervisning (UV) og styrking av kull- og fagtilhørighet (MED og SV). I tillegg vil vi spesielt nevne MNs prosjekt *Computers in Science Education*, der formålet er å utvikle bedre og mer yrkesrelevante undervisningsmetoder i matematikkunge grunnutdanninger.

Fagområdet for universitetspedagogikk (FUP) arbeider blant annet med å gi vitenskapelig ansatte pedagogisk basiskompetanse og å styrke studieplaner og studiekvalitet ved UiO. FUP utarbeider sin egen årsrapport der de beskriver bemanningssituasjonen ved FUP, gjennomføringen av programmet for pedagogisk kompetanseutvikling og konsulentvirksomheten. 40 ansatte oppnådde i 2009 pedagogisk basiskompetanse gjennom deltakelse på FUPs kurs.

Studieavdelingen og fagmiljøet for universitetspedagogikk arrangerte 17. april 2009 det årlige studiekvalitetsseminaret, som denne gang hadde tittelen *Fremtidens arbeidstaker og samfunnsborger*. Seminaret hadde 125 deltakere. Tatt i betraktning den sammensatte målgruppen og det brede arrangementstilbudet på UiO, er det gledelig at seminaret fikk større oppmøte og bedre oppslutning enn tidligere. Den samlede erfaringen fra kvalitetsseminarene forteller at nytteverdien for deltakerne er størst når seminaret har en praktisk tilnærming til kvalitetsarbeidet ved UiO.

Resultatkvalitet

Med resultatkvalitet siktes det til studentenes læringsutbytte, personlige utvikling og gjennomføring i forhold til studieplanens mål. Inkluderer arbeidslivsrelevans.

I dette kapittelet har fakultetene kommentert studiepoengproduksjonen per student og antallet uteksaminerte kandidater i 2009. I denne rapporten legger vi hovedfokuset på studiepoengproduksjon og gradsopptakelser, men det har også blitt gjort mye godt arbeid knyttet til arbeidslivsrelevans og oppfølging av kandidatundersøkelsen fra 2008. Vi kommenterer spesielt pilotundersøkelsen om frafall som ble gjennomført i 2009.

Studiepoengproduksjon totalt

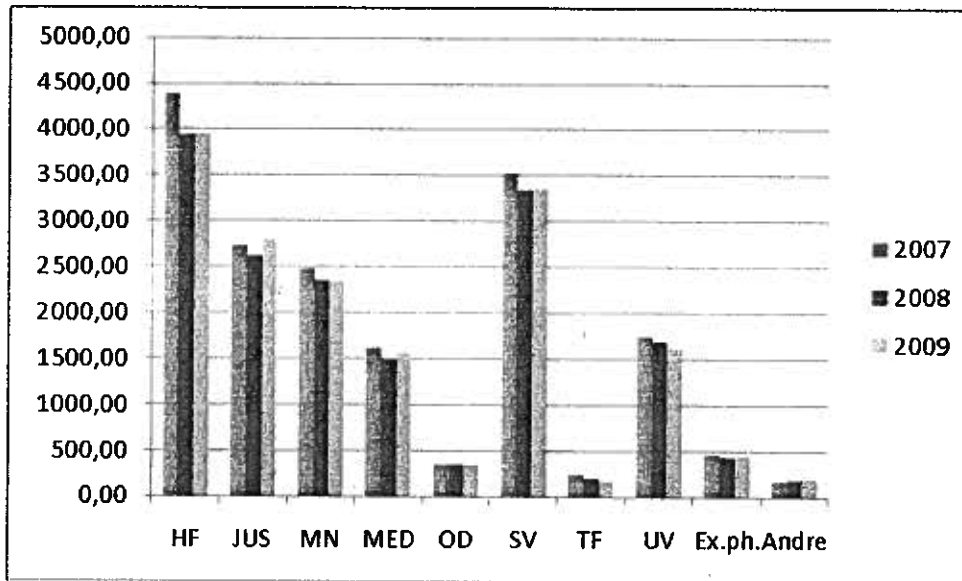
Fra 2007 til 2008 hadde UiO en nedgang i egenfinansiert studiepoengproduksjon⁷ på cirka seks prosent. Fra 2008 til 2009 har imidlertid produksjonen vært tilnærmet stabil, med en

---

⁷ Produksjonen av studiepoeng av studenter med studierett til internfinansierte studietilbud, det vil si at studiepoeng avlagt som del av eksterntfinansierte studietilbud og av privatister ikke er inkludert.

økning på cirka én prosent.⁸ I forhold til toppåret 2005 har produksjonen gått ned med åtte prosent. Fra 2008 til 2009 ser vi størst økning hos JUS (+ 7 prosent) og MED (+ 4 prosent), mens den største nedgangen kom hos TF (- 14 prosent) og UV (- 4 prosent). For de andre fakultetene er det bare mindre endringer.

Tabell 5. Utviklingen av antall produserte studiepoeng. Egenfinansierte 60-studiepoengsenheter, nye studiepoeng for kategorien studenter. (Kilde: Databasen for høyere utdanning)

Fordeler vi endringene i studiepoengproduksjonen på de ulike utdanningsnivåene, finner vi den største endringen på høyere grads studier, her har oppgangen fra 2008 til 2009 vært på tre prosent for hele UiO. På lavere grad har MED størst økning (+ 16 prosent), mens TF har størst nedgang (- 22 prosent). På høyere grad har JUS størst økning (+ 32 prosent), mens TF også her har størst nedgang (- 5 prosent). For profesjonsstudier og integrerte masterstudier har JUS en viss oppgang (+ 3 prosent), mens SV har størst nedgang (- 6 prosent). Fakultetene har i sine rapporter forklart de til dels store utslagene for enkeltfakulteter og -nivåer.

I forslaget til statsbudsjett for 2009 var UiO oppført med 14.627 studieplasser. I tillegg fikk UiO tildelt cirka 300 nye studieplasser gjennom revidert statsbudsjett for 2009. Dette er vesentlig mindre enn den reelle studiepoengproduksjonen på 16.817 heltidsekvivalenter i 2009. Antallet studieplasser er grunnlag for UiOs basisfinansiering fra KD, mens den reelle studiepoengproduksjonen er grunnlag resultatfinansieringen. Selv om UiOs studiepoengproduksjon er synkende, er diskrepansen mellom antall studieplasser og reell studiepoengproduksjon fremdeles for høy. Dette innebærer at UiO ikke får basisfinansiering for hele virksomheten sin, noe som igjen går ut over studiekvaliteten, jf. kapittelet om rammekvalitet.

⁸ I 2007 var studiepoengproduksjonen 17.731 heltidsekvivalenter, i 2008 var den 16.627 heltidsekvivalenter og i 2009 var den 16.817 heltidsekvivalenter. I 2005, året med den høyeste produksjonen siden 2003, var produksjonen 18.360 heltidsekvivalenter.

Studiepoengproduksjon per student

I DBH har UiO en total produksjon på 36,4 studiepoeng per student i 2009, dette er lavest av universitetene. Universitetet for miljø- og biovitenskap ligger høyest med 44,9 studiepoeng per student, mens både UiB og NTNU har 42,7 studiepoeng per student. UiO som helhet har altså for lav studiepoengproduksjon per student, både sammenliknet med våre mål og med de andre universitetene. For UiOs del er disse tallene delvis misvisende på grunn av det store antallet enkeltemnestudenter og andre som ikke tar fulle studieprogram. UiO har en uforholdsmessig stor andel enkeltemnestudenter i forhold til de andre lærestedene, og tallene er derfor ikke direkte sammenlignbare.

Bildet blir imidlertid et helt annet dersom vi tar utgangspunkt i programstudentenes studiepoengproduksjon. En programstudent er i denne sammenhengen en student som er registrert på et ettårig studieprogram, et bachelorprogram, et masterprogram eller et profesjonsprogram. Hver student kan i denne statistikken være registrert bare på ett studieprogram.

Tabell 6. Gjennomsnittlig studiepoengproduksjon for aktive programstudenter i 2009, fordelt på fakultet. Studenttallet er gjennomsnitt av vår- og høsttall. (Kilde: Felles Studentsystem)

Fak	Data		Snitt pr. student
	Aktive programstudenter	Avlagte 60 sp-enheter	
HF	4.919	3.022	36,9
JF	3.280	2.496	45,7
MF	1.941	1.560	48,2
MN	3.000	2.136	42,7
OD	408	345	50,7
SV	4.313	3.097	43,1
TF	274	153	33,5
UV	2.896	2.051	42,5
UIO	21.030	14.859	42,4

Her ser vi at gjennomsnittlig produksjon for alle UiOs programstudenter er 42,3 studiepoeng per student i 2009. TF og HF ligger lavest med henholdsvis 33,5 og 36,9 studiepoeng per programstudent, mens OD ligger høyest med 50,7. Denne statistikken synliggjør på en god måte hvor stor andel av UiOs studenter som ikke er registrert på et fullt studieprogram. De egenfinansierte programstudentenes samlede studiepoengproduksjon i 2009 er 14.859 heltids-ekvivalenter, noe som utgjør 88 prosent av UiOs samlede egenfinansierte studiepoengproduksjon på 16.817 heltidsekvivalenter i 2009.

Dersom vi tar ut den samme statistikken fordelt på studienivå, ser vi at det er programstudentene på masternivå som har lavest gjennomsnittlig produksjon med 37,8 studiepoeng per programstudent. Høyest gjennomsnittlig produksjon har studentene på de langvarige utdanningene, det vil si profesjonsprogrammer og femårige, integrerte masterstudier.

Tabell 7. Gjennomsnittlig studiepoengproduksjon for aktive programstudenter i 2009, fordelt på studienivå. Studenttallet er gjennomsnitt av vår- og høsttall. (Kilde: Felles Studentsystem)

Nivå	Aktive programstudenter	Avlagte 60 sp-enheter	Snitt pr. student
Bachelor	8.465	5.713	40,5
Langvarige	6.758	5.445	48,3
Master	5.125	3.248	38,0
Årsenheter	683	454	39,9
UiO	21.030	14.859	42,4

Frafallsundersøkelsen

Frafallsproblematikken er et viktig element når man ser på risiko for ikke å lykkes med å rekruttere og beholde de beste studentene. UiO gjennomførte våren 2009 en studieforløpsundersøkelse for å avdekke omfanget av frafall, årsakene til frafall og studentmobilitet mellom studieprogrammer og læresteder. Undersøkelsen ble gjennomført på åtte studieprogram på bachelornivå ved HF og SV.

Undersøkelsen har gitt viktig ledelsesinformasjon og et godt grunnlag for strategiske beslutninger knyttet til utvikling av emne- og programporteføljen på bachelornivå. Studieforløpsundersøkelsen vil bli gjennomført ved flere studieprogrammer i 2010. Etter at fakultetene har meldt inn sine behov for frafallsanalyser, vil tilnærmet samtlige treårige bachelorprogram ved UiO delta i undersøkelsen.

Uteksaminerte kandidater

UiO har hatt en svak stigning i antallet uteksaminerte kandidater i 2009. På lavere grad økte antallet kandidater med tolv prosent fra 1.679 kandidater i 2008 til 1.887 kandidater i 2009. For høyere grads nivå gikk antallet ned med fem prosent fra 1.639 kandidater til 1.557 kandidater i samme periode. Antallet oppnådde profesjonsgrader (inkludert integrerte mastergrader) har også gått svakt ned fra 928 kandidater til 904 kandidater.

Fakultetene tok i 2008 i bruk nye rutiner for registrering av bachelorgrader på grunnlag av strengere rapporteringskrav fra Kunnskapsdepartementet og et ønske om bedre oppfølging av programstudentene. Oversikten over hvilke studenter som nærmer seg avslutningen av studieprogrammet sitt har bedret seg med innføring av de nye rutinene, spesielt på lavere grad. Også i 2009-tallene ser vi effekten av de nye rutinene i det økte kandidatantallet på lavere grad.

Styringskvalitet

Med styringskvalitet siktes det til institusjonens evne til å vurdere mål, resultater og prioriteringer i sammenheng.

I dette kapittelet har fakultetene gitt en samlet vurdering av fakultetets kvalitetsarbeid. De har dessuten rapportert om gjennomføringen av periodiske programevalueringer.

Fakultetenes rapporter viser et jevnt og godt arbeid med studiekvalitet. Hovedelementene i systemet er robuste, men det er grunnlag for å vurdere samordningen av tiltak og metoder i kvalitetsarbeidet. Systemet er tilfredsstillende forankret, spesielt hos administrativt ansatte aktørene, selv om kvalitetsarbeidet stadig kan synliggjøres bedre.

Også i 2009 har studienes arbeidslivsrelevans vært i fokus, og vi ser at dette temaet kanskje ikke er godt nok dekket i kvalitetssystemet. Systemet ble utarbeidet i 2004, men siden den gang har det blitt utviklet stadig flere tiltak for å innhente kunnskap om og utvikle arbeidet knyttet til studentenes overgang til arbeidslivet. Vi ser for eksempel at kandidat- og arbeidsgiverundersøkelser kan være en vesentlig kilde til vurdering av studiekvalitet. Det kan derfor være på tide med en helhetlig gjennomgang av kvalitetssystemet i lys av det vedvarende fokuset på arbeidslivsrelevans. Fakultetene arbeider jevnt og godt med temaet, men det blir ikke synliggjort i kvalitetssystemets mekanismer.

Også i år melder fakultetene om behov for å revurdere opplegget og frekvensen for periodiske programevalueringer. Fakultetene melder at de periodiske programevalueringene i hovedsak fungerer godt, men at de er ressurskrevende og tar lenger tid enn forventet å gjennomføre. Evalueringene bør ikke være en prosess som løper uavhengig av andre prosesser, men bør kunne brukes strategisk i arbeidet med å videreutvikle programporteføljen. På bakgrunn av innspillene til årets og fjorårets studiekvalitetsrapport er det grunnlag for å revurdere opplegget for de periodiske programevalueringene.

I henhold til UiOs kvalitetssystem skal universitetsstyret hvert år vedta en studiekvalitetsplan for utdanningsvirksomheten. Studiekvalitetsplanen skal være et verktøy for systematisk arbeid med kvalitetsutvikling og realisering av målene for utdanningsvirksomheten og læringsmiljøet. Innretningen og formen på studiekvalitetsplanen trenger imidlertid en gjennomgang i forbindelse med ny strategiperiode fra 2010. Det har ikke blitt vedtatt en studiekvalitetsplan for 2010, men arbeidet blir videreført nå når den nye strategiske planen er vedtatt og vil bli tatt opp til diskusjon i studiekomiteen.

De forskjellige nivåene i organisasjonen har ulike behov når det skal fattes beslutninger som påvirker studiekvaliteten; det som oppleves som meningsfullt og nyttig på emne- og programnivået er ofte vanskelig å aggregere. Til sammen produserer kvalitetssystemet tilstrekkelig dokumentasjon for å vurdere den samlede kvaliteten på alle nivå, men det er krevende å formidle riktig informasjon opp- og nedover i organisasjonen. Utfordringen er derfor å målrette kvalitetsarbeidet: utvikling av tiltak i bredden på områder som allerede fungerer godt, kan trekke fokus bort fra områder hvor det er behov for større innsats.